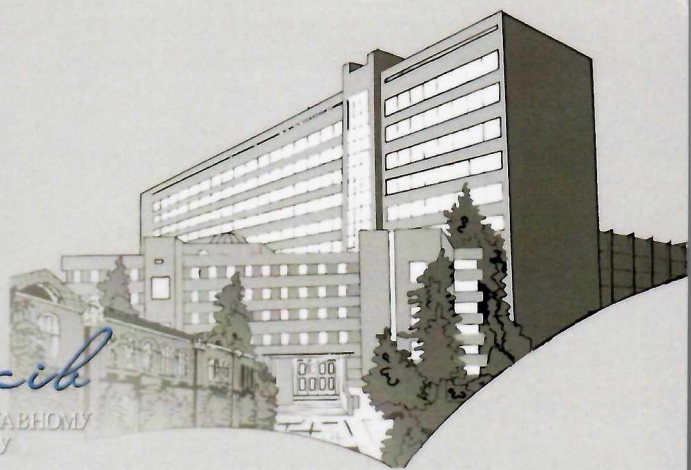

100 років

ХЕРСОНСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ
УНІВЕРСИТЕТУ

ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

III ТАВРІЙСЬКІ ФІЛОЛОГІЧНІ ЧИТАННЯ

МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ

19-20 травня 2017 року
Херсон

Міністерство освіти і науки України

**ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

«ІІІ ТАВРІЙСЬКІ ФІЛОЛОГІЧНІ ЧИТАННЯ»

19–20 травня 2017 р.

Херсон
Видавничий дім «Гельветика»
2017

УДК 80(063)
ББК 80я43
Т 66

Організаційний комітет:

Белсхова Л. І. – д.філол.н., професор, професор кафедри англійської мови та методики її викладання, факультет іноземної філології;

Волкова С. В. – д.філол.н., доцент, професор кафедри англійської мови та методики її викладання, факультет іноземної філології;

Демецька В. В. – д.філол.н., професор, професор кафедри перекладознавства та прикладної лінгвістики, факультет іноземної філології;

Гізер В. В. – к.філол.н., доцент, завідувач кафедри перекладознавства та прикладної лінгвістики, факультет іноземної філології;

Глушук-Олея А. І. – к.філол.н., доцент, доцент кафедри романо-германських мов, факультет іноземної філології;

Главацька Ю. Л. – к.філол.н., доцент, доцент кафедри перекладознавства та прикладної лінгвістики, факультет іноземної філології;

Голотюк О. В. – к.пед.н., доцент, доцент кафедри романо-германських мов, факультет іноземної філології;

Короткова Л. В. – к.філол.н., доцент, доцент кафедри перекладознавства та прикладної лінгвістики, факультет іноземної філології;

Ткаченко Л. Л. – к.філол.н., доцент, доцент кафедри романо-германських мов, факультет іноземної філології;

Цапів А. О. – к.філол.н., доцент, доцент кафедри перекладознавства та прикладної лінгвістики, факультет іноземної філології.

Т 66

«III Таврійські філологічні читання» : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Херсон, 19–20 травня 2017 р. – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2017. – 156 с.

ISBN 978-966-916-299-1

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на міжнародну науково-практичну конференцію «III Таврійські філологічні читання», яка відбулася на базі факультету перекладознавства Херсонського державного університету 19–20 травня 2017 р.

ББК 80я43
УДК 80(063)

ISBN 978-966-916-299-1

© Факультет перекладознавства
Херсонського державного університету, 2017
© Оформлення Видавничий дім «Гельветика», 2017

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ЗАСОБИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Присвійні конструкції як засіб вияву індивідуальної авторизації в англomовному журнальному тексті Андрійшина К. І.	6
--	---

НАПРЯМ 2. ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ, ПОРІВНЯЛЬНЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Особливості застосування парадоксу в афоризмах французьких моралістів Кабіна Ю. Г.	10
Когнітивна паратологія: напрями і перспективи Лещенко Г. В.	13
Комментаторская традиция и художественная интерпретация Песни песней в «Суламифи» А. Куприна Шулик П. Л.	16

НАПРЯМ 3. ЛІТЕРАТУРА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Хронотоп дороги в романе М. Брэдбери «Профессор Криминале» Грищенко А. В.	21
«Политическое тело»: антропоморфная аллегория идеального устройства королевства в сочинениях Кристины Пизанской Сажжарова Г. Ф., Сажжаров В. А.	24
Чудо як підтекстовий смисл у творах Г. Гарсія Маркеса (на матеріалі оповідання «Я наймаюся бачити сни») Фока М. В.	28

НАПРЯМ 4. ЗАГАЛЬНЕ, ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ, ТІПОЛОГІЧНЕ МОВОЗНАВСТВО

Поширення метатезованих форм у сучасних говірках південно-західного наріччя Коваленко П. Д.	33
Когнітивний, лексикографічний та структурно-семантичний аспекти термінології Семикрас Т. І.	35
Історико-лінгвістичний аспект проблеми звукового символізму Скицько О. А.	39
Просте речення в англійській та українській мовах: порівняльна характеристика Стогній І. В., Никонорова Л. І.	42
Складоподіл слова в концепції гармонії звучання Теряєв Д. О.	45

НАПРЯМ 4. ЗАГАЛЬНЕ, ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ, ТИПОЛОГІЧНЕ МОВОЗНАВСТВО

ПОШИРЕННЯ МЕТАТЕЗОВАНИХ ФОРМ У СУЧАСНИХ ГОВІРКАХ ПІВДЕННО-ЗАХІДНОГО НАРІЧЧЯ

КОВАЛЕНКО Н. Д.

кандидат філологічних наук, доцент,

професор кафедри української мови

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька область, Україна

Зв'язні тексти сучасних говірок української мови є надійним і достовірним матеріалом для виявлення та аналізу «живих» діалектних фонетичних та граматичних рис, власне діалектизмів, локалізмів, архаїзмів, втрачених у звичному спілкуванні номінацій і фразеологізмів тощо. Особливо цінним є те, що наративи розкривають рівень мовної компетенції діалектоносія, фіксують інформацію про реальність мовлення у просторі, виявляються характеристики всіх інших мовних рівнів.

Мета нашого дослідження – проаналізувати вживання метатезованих форм у сучасних текстах подільських та суміжних з ними буковинських, волинських і наддністрянських говірок. Матеріалом для дослідження слугували записи сучасного живого мовлення упродовж 2000-2015 рр. з території Хмельницької області, для порівняння використано тексти зразків говірок Чернівецької та Тернопільської областей.

У працях з української діалектології досить загально описано явище метатези (переставлення звуків чи складів у межах слова) на основі відомих даних певного часового проміжку [1; 2; 4]. На сьогодні не втратила актуальності теза про детальне дослідження фонетичних явищ, метатези зокрема. Вияви територій, де носії говірок вживають такі діалектизми, уможливають не тільки систематизацію даних, але й, можливо, перегляд висновків про нерегулярність аналізованого явища.

М. П. Лесюк, описуючи фонетичні особливості покутсько-гуцульського мовного суміжжя на прикладі с. Ковалівки Коломийського району, згадує висновки діалектологів про те, що найчастіше метатезу фіксують у маловідомих, іншомовних словах, складних для вимови [4, с. 55]. Сучасні записи наративів не підтверджують цю тезу, зокрема Г.Л. Аркушин у праці «Західнополіська діалектологія» подає більше прикладів загальноновживаних лексем, що демонструють явище метатези: *ломоток* (молоток), *локота* (толока), *куприва* (кропива), *ганавиці* (нагавиці) та ін. [1, с. 78].

Приклад метатезованого слова іншомовного походження знаходимо в сучасному мовленні носія південноволинської говірки: *о'їшли н'їмц'ї до*

нас і кажут' аку¹в'іруїтес' с хати / бо в'їна і ви тут не^н будите // і що хто ма^у / то повики дали // аку¹в'ірували на Полоне (с. Котелянка Полонського р-ну Хмельницької обл.).

Ймовірно, складним для вимови старших людей (наших інформаторів) є лексема *дрилювати* та її словоформи, наприклад, від носіїв південноволинських говірок записано: *варен'а ц'їле л'їто вару / шоб було на зиму / на пир'їшкі / бо с' того напичу // іак виши'а іє / то з' виши'ї // дерл'оване / дерл'уйу / шоб були пир'їшкі* (с. Котелянка Полонського р-ну Хмельницької обл.).

У південноволинських говірках Хмельниччини дотепер уживають лексему *талірка* (*тарілка*): *і во на на тал'їрці'ї приносить' вел'она с короноу / і при^нносить' там чи масло / чи крем іа кїї не^н бут' / та кїї шоб' коси помасити от / ран'ше ше брата прос'ат' до хати ко су роспл'їтати* (с. Плесна Шепетівського р-ну Хмельницької обл.).

Лише у суміжних подільсько-буковинських говорах виявляємо часто вживане зметатезоване дієслово *вогорити*, наприклад: у буковинських – *в'їн вогоріу з мойім Іваном / ус'о се згадали* (сміт Кельменці Кельменецького р-ну Чернівецької обл.); у західноподільських – *їа не^н буду вогорити / лиш іа н'їдїї ду / ви живо с'ї даїте у чове^н шоб тихо* (сміт Стара Ушиця Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл.); *бо коли з робл'у іако ти во^горіш'и / то гні'ла д'їука з' гні'лим паруком про падут з' голоду* (сміт Мельниця-Подільська Борщівського р-ну Тернопільської обл.); *у нашому сил'ї жила ієд на удо ва // л'уди во^гора / шо во на була в'їд'ма* (сміт Мельниця-Подільська Борщівського р-ну Тернопільської обл.).

Зазначимо, що недостатня кількість інформації з усіх мовних ареалів України ускладнює ґрунтовний опис досліджуваного явища; трапляється різне потрактування території поширення діалектизмів, наприклад: *вогорити* С.П. Бевзенко подав як галицько-буковинський діалектизм [2, с. 84], Г.Л. Аркушин – як подільський [1, с. 78]; *колопні* у підручнику С. Бевзенка подано як карпатський і галицько-буковинський [2, с. 84]; Г.Л. Аркушин зафіксував слово на території західнополіських говірок [1, с. 78].

Найпоширенішим прикладом сучасної метатезованої лексеми, що була зафіксована ще на початку ХХ ст. у більшості говорів української мови, є *колопні* (*коноплі*). Записи зв'язних текстів виявили такий діалектизм у сучасних наддністрянських говірках: *колис були кудил'ї / та к'ї шо на них ну накла дали^є тамі'чка клоч'ї / приди'во / то були ко^лопні'ї / с'їйали^є ко^лопні'ї / т'ї ко^лопні'ї ма чили^є у р'їц'ї / а пот'їм сушили^є і на терлиці^є терли^є колоп'ї / а пот'їм с' того прили^є* (с. Сновидів Буцацького р-ну Тернопільської обл.).

Лексема *криниця* в говорах трьох наріч української мови реалізується у фонетичних діалектизмах: *закарпатських – кырніцу* [5, с. 135]; *гуцульських – кірниця: не^н плюй у кірницю, бо, може^н, ше з неї буде^нш пити водицю* [4, с. 176]; *подільських – кирниця: була кыр'ниці'а журавел' / с тойї кыр'ниці'ї т'аг нули зага н'али худобу* (с. Андріївка Чемеровецького р-ну Хмельницької обл.); *у нас у іар кови іше іє кыр'ничка / там хрестик / це*

даїн'а кир'ничка (с. Лисківці Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл.); *їак св'атили ту кир'ничку / дошчу не" було* (с. Оринин Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл.). Зауважимо, що в текстах говірок Південної Київщини все ж зберігається форма *криниця*, що стала нормативною у сучасній літературній мові: *а це ти'пер поза'совувал и т'ї криниц'ї / вид у'же ні'ма і'ризнаку / де во'на й бул'а* [3, с. 33].

Не зафіксовано у джерелах подільських говірок, але відомою у суміжних волинських є лексема, що демонструє явище метатези *биркет* (*брикет*): *то у Де" нис'їуц'ї брали торф / і таке / то биркет / то ўже по том буў тої биркет / ота ке було* (с. Поляхова Теофіпольського р-ну Хмельницької обл.).

Отже, із залученням більшої емпіричної бази української діалектології ареальний опис може бути уточнений і доповнений. Актуальним вважаємо дослідження фонетичних явищ на основі сучасних текстів зв'язного мовлення як надійного наукового джерела.

Список літератури:

1. Аркушин Г. Л. Західнополіська діалектологія / Г. Л. Аркушин. – Луцьк, 2012. – 256 с.
  2. Бевзенко С. П. Українська діалектологія / Бевзенко С. П. – К. : Вища шк., 1980. – 248 с.
  3. Говірки Південної Київщини. Збірник діалектних текстів / упоряд.: Г. І. Мартинова, З. М. Денисенко, Т. В. Щербина. – Черкаси, 2008. – 370 с.
  4. Лесюк М. П. Мовний світ сучасного галицького села (Ковалівка Коломийського району) / Микола Лесюк. – Івано-Франківськ : Нова зоря, 2008. – 328 с.
  5. Українські закарпатські говірки. Тексти / упоряд. та примітки: О. Ф. Мигoliniць, О. Д. Пискач. – Ужгород, 2004. – 400 с.
-

КОГНІТИВНИЙ, ЛЕКСИКОГРАФІЧНИЙ ТА СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТИ ТЕРМІНОЛОГІЇ

СЕМИКРАС Т. І.

аспірант кафедри загального мовознавства,

класичної філології та неоелліністики

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

Вивчення проблем термінознавства на даному етапі розвитку суспільства представляється найважливішим завданням лінгвістики. У сучасному світі термінологія стала відігравати провідну роль в спілкуванні і комунікації, будучи джерелом отримання інформації, інструментом освоєння спеціальності і навіть засобом прискорення науково – технічного прогресу. Тому